Kiitämme tilaisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025).

Tiivistelmä

Talouskasvu on paras keino katkaista Suomen velkakierre ja kaikki veromuutokset tulisi suunnata sen vahvistamiseen. Siksi ehdotamme viittä muutosta: marginaaliveron ylärajan laskua, yhteisöveron alennusta, varainsiirtoveron poistoa, pääomatuloveron progression purkua sekä perintö- ja lahjaveron korvaamista luovutusvoittoverolla.

Ehdotusten yhteishinta on noin 3,2-3,7 miljardia euroa, jonka voi kompensoida nopeasti karsimalla yritystukia vähintään miljardilla eurolla, poistamalla listaamattomien yritysten osinkojen veronkevennys, lyhentämällä ansiosidonnaista 50 päivällä, sekä poistamalla työmarkkinajärjestöjen verotuki. Näin kertyisi ainakin 1,8 miljardin säästöt.

Investoinnit maksavat itsensä takaisin kasvuna ja työllisyytenä pidemmällä aikavälillä.

Talousarvioesityksen tärkeimmät nostot

Vuoden 2026 valtion menoiksi esitetään noin 90,3 miljardia euroa ja tuloiksi arvioidaan noin 81,6 miljardia euroa. Uutta velkaa otetaan 8,7 miljardia euroa ja valtionvelan korkomenot ovat arviolta 3,2 miljardia euroa.

Hallitus esittää talousarviossa useita verolainsäädännön muutoksia vuoden 2026 tulo- ja varallisuusverotukseen, arvonlisäveroon, perintö- ja lahjaverotukseen sekä muihin verolajeihin.

Työn verotus kevenee 520 miljoonaa euroa ja arvonlisäveron 14 prosentin verokanta alenee 13,5 prosenttiin.

Verotukien määrä vähenee jonkin verran. Verovähennyksistä poistuvat esimerkiksi ay-jäsenmaksujen verovähennys sekä työsuhdepolkupyöräedun ja työhuonevähennyksen verovapaudet.

Valmisteveroista nostetaan muun muassa tupakka-, alkoholi- ja virvoitusjuomaveroja.

Talousarvion liikkumatilaa vievät asia: Korkomenot ovat nelinkertaistuneet ja puolustusmenot kaksinkertaistuneet lyhyessä ajassa. Hyvinvointialueiden menot kasvavat noin miljardilla vuodessa. Parlamentaarisen sopimuksen mukaiset T&K-panostukset kasvavat miljardilla vaalikauden aikana.

Ajatuspaja Liberan lausunto

Talousarvio on jälleen merkittävästi (~10%) alijäämäinen. Se olisi sitä vieläkin enemmän, ellei Valtion asuntorahastosta otettaisi 2,3 miljardia budjetin tilkkeeksi.

Budjettiesitys odottaa velkasuhteen kääntyvän jälleen nousuun hallituskauden jälkeen. Julkisen talouden suunnitelma 2026–2029 ennustaa, että julkinen velka suhteessa BKT:hen on 90% rajan tuntumassa vuoden 2029 lopussa.

Hallituksen tavoite velkaantumisen vakauttamiseksi on ymmärrettävä, mutta toimet ovat osin riittämättömiä - ja liian keskittyneitä menoihin, kasvun ajureiden ja rakenneuudistusten kustannuksella. Haluammekin kiinnittää huomionne vaihtoehtoihin, joilla negatiivisen kurjistumisen kierre voidaan kääntää kasvuhakuisen realistisen optimismin tielle.

Ennusteiden valossa on totta, että julkinen sektori on edelleen kroonisesti ylimitoitettu kansantalouden kokoon nähden. Jatkossa on entistä tärkeämpää priorisoida julkisia menoja ja tehdä perusteellinen kartoitus menoluokista, joita yksityinen sektori voisi korvata tai täydentää. Talousarviosta löytyy edelleen paljon karsintapotentiaalia.

Leikkaukset ovat kuitenkin vasta pieni osa ratkaisua.

VM:n arvion mukaan Suomelle normaalia hieman rivakampikaan talouskasvu ei enää kykene vakauttamaan velkaa pidempiaikaisesti tai kääntämään sitä alenevalle uralle suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Saman vanhan sijaan tarvitaan siis aitoja rakenteellisia muutoksia ja ihan uusi vaihde kasvuun. Ilman sitä mitkään sopeutustoimet eivät voi saavuttaa budjettitasapainoa.

Tämä on entistä enemmän totta, kun puolustusmenojen liki väistämätön kasvu kuluttaa kallisarvoisia resursseja ennätysmääräisesti.

Talouskasvu on mahdollista valjastaa positiiviseksi keinoksi paeta näköalattomasta velkakierteestä. Mielestämme kaikki veromuutokset tulisi priorisoida kasvun maksimoimiseksi. Siksi olemme tehneet laskelmat Suomen kaipaamista muutoksista.

Tärkeysjärjestyksessä ne ovat:

- marginaaliverotuksen ylärajan tiputtaminen nykyisestä 59,3 prosentista ehdotetun 52 prosentin sijaan kaikissa tilanteissa maksimissaan 47,5 prosenttiin,
- yhteisöveron alennus 2-5 prosenttiyksikköä,
- varainsiirtoveron poisto asunto- ja arvopapereiden kaupasta,
- progression poisto pääomatuloverotuksesta,
- sekä perintö- ja lahjaverotuksen korvaaminen luovutusvoittoverolla.

On hyvä, että hallitus on jo päättänyt yhteisöverokannan laskemisesta kahdella prosenttiyksiköllä vuoden 2027 alussa. Yritysverotuksen yksityiskohtia kannattaa lisäksi pyrkiä säätämään niin, että kannusteet innovointiin ja erityisesti aineettomiin investointeihin kasvavat.

Muilta osin talousarviossa ehdotetut veromuutokset ovat sen sijaan riittämättömiä. Suomi tarvitsee rakenteellisen verotuksen kokonaisuudistuksen, jossa tehdään selkeä valinta alentaa ansiotuloverotuksen progressiota ja lisätä työn vastaanottamisen sekä yrittäjyyden houkuttelevuutta. Verotuksen painopiste kannattaa siirtää enenevissä määrin kulutuksen verottamiseen.

Tässä mielessä esimerkiksi suunnittelu alv-tukien lisääminen eli alennetun 14% kannan lasku 13,5 prosenttiin ei ole järkevää veropolitiikkaa kasvun kannalta. Tällä hetkellä Suomessa on EU:n toiseksi korkein yleinen alv-kanta ja korkeimpiin kuuluva ansiotuloverotus, mikä on myrkyllinen yhdistelmä ostovoimalle.

Verolajien verokiilat kuitenkin vaihtelevat - kulutusverotus tuottaa vähemmän haitallisia kannustinvaikutuksia kuin työn verotus, joka alentaa pitkällä aikavälillä kasvua muun muassa vähentämällä innovointia. Siksi alv-kannat kannattaisi pikemminkin yhdistää, mutta laskea vastaavasti työn verotusta ja nostaa siten ostovoimaa.

Ehdottamiemme kasvutoimien kustannukset julkiselle taloudelle olisivat yhteensä noin 3,2-3,7 miljardia. Se on paljon, mutta haluamme huomauttaa että tässä ei ole kyse normaalista “syömävelasta” eli valtion perustoimintojen rahoittamisesta, vaan perustellusta investoinnista tulevaisuuden kasvuun.

Ehdotuksiamme ei tarvitse toteuttaa yhdellä kertaa. Nollakasvu on aivan kaikissa tapauksissa paljon kalliimpaa.

Verotulojen menetystä voidaan kompensoida nopeasti karsimalla yritystukia vähintään miljardilla eurolla, poistamalla listaamattomien yritysten osinkojen veronkevennys, lyhentämällä ansiosidonnaista 50 päivällä, sekä poistamalla työmarkkinajärjestöjen verotuki. Näin kertyisi ainakin 1,8 miljardin säästöt.

Ehdotustemme voidaan ennakoida tehostavan talouskasvua, nostavan työllisyyttä ja siten kasvattavan verotuloja jo heti seuraavien 1-2 vuoden aikana, mutta etenkin pitkällä aikavälillä. Tällä tavoin kestävästi kasvava Suomi kykenee vihdoin jättämään jo aivan liian pitkän stagnaation ajanjakson taakseen.

Uskomme, että poliitikotkin haluaisivat jo alkaa viestiä toivosta kurjistumisen kierteiden sijaan. Siksi olemmekin halunneet tarjota teille terveen ja kestävän kasvun kaavan.

Ajatuspaja Liberan puolesta,

Helsingissä 13.10.2025

Sisältöjohtaja Tero Lundstedt